

KESKKONNAAMET

Põhja-Sakala Vallavalitsus
kaja.notta@pohja-sakala.ee

Teie 08.06.2023 nr 7-1/12-5

Meie 14.07.2023 nr 6-5/23/4019-3

Põhja-Sakala valla tuulepargi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

Esitasite Keskkonnaametile¹ teate avalikule väljapanekule suunatud kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu lähteseisukohtade ja planeeringu keskkonnamõju strateegiline hindamise (KSH) programmi kohta². Eriplaneeringu eesmärgiks on leida Põhja-Sakala vallas Unakvere külas taotluses esitatud planeeringualal tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobiv asukoht. Planeeringualaks on Unakvere küla territoorium ligikaudse pindalaga 23,5 km².

Keskkonnaamet on avalikule väljapanekule suunatud materjalidega tutvunud ning esitab oma pädevusvaldkonnast lähtudes järgmised märkused ja ettepanekud:

1. Dokumendi lk 7 kohaselt koostatakse Põhja-Sakala valla eriplaneeringu asukoha eelvalik sellise täpsusega, et ei oleks vajadust teha täiendavalt detailse osa planeerimist. Seevastu dokumendi lk 28 viidatakse siiski nii taimestiku kui linnustiku osas planeeringu detailse lahenduse faasile. Palume dokumendi vastavad osad viia sisuliselt kooskõlla. Järgnevates kommentaarides eeldab Keskkonnaamet, et eriplaneeringu detailse lahenduse etappi ei kavandata.
2. Keskkonnaameti hinnangul peab eriplaneeringu asukoha eelvaliku KSH täpsusaste olema erinev, sõltudes sellest, kas see jääbki ainsaks planeerimisetapiks (milles määratakse ka tuulikute ja teenindava taristu ligilähedased asukohad) või järgneb asukohavalikule detailse lahenduse planeerimisetapp. Näiteks peab esimesel juhul olema juba asukoha eelvalikus tagatud planeeringu vastavus KeHJS § 45 lg 2 nõuetele, st peab otsustajal olema veendumus, et Natura 2000 võrgustiku aladele ebasoodne mõju puudub. Olukorras, kus olemasoleva info alusel võib esineda olulisi konflikte, peaksid ka asukoha eelvaliku etapis läbiviidavad (loodus)uuringud olema põhjalikumad, kui planeerimismenetlus piirdub vaid asukoha eelvalikuga. Antud dokumendis kirjeldatud linnustiku esmase uuringu meetodika ega selle läbiviijate kvalifikatsioon ei ole Keskkonnaameti esmasel hinnangul piisav, et viia läbi Natura 2000 võrgustikku kuuluva Parika (või ka Alam-Pedja) linnualaga seonduvat asjakohast hindamist. Leiame, et uuringuid või analüüse, mille abil tõestatakse ebasoodsa mõju puudumist Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele ja terviklikkusele, ei ole võimalik lükata eriplaneeringu kehtestamisele järgnevasse arendusetappidesse.

¹ kiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 08.06.2023 nr 6-5/23/4019-2 all

² Koostaja LEMMA OÜ, töö versioon 20.06.2023

3. Lk 29 esitatud nahkhiirte uuringu kirjelduses märgitakse, et „*uuringu alusel antakse hinnang, millistel potentsiaalselt sobilikest aladest (või nende osadest) esineb kõrgendatud risk seoses potentsiaalselt suure nahkhiirte arvukusega.*“ Samas kirjeldatud kaardianalüüs ja ühekordne transektoendus ei anna kindlasti piisavalt infot tuulikute ning neid teenindava taristu (teed ja liinid) ligilähedaste asukohtade planeerimiseks ja seega tekib mitte ainult täiendavate uuringute vajadus, vaid ka vastuolu lk 7 püstitatud eesmärkidega.
4. Dokumendi lk 27 on märgitud, et olemasoleva teadmise alusel ei ole võimalik välistada ebasoodsat mõju Parika linnualale ja Alam-Pedja linnualale, mistõttu on KSH I etapi aruande koostamisel vajalik Natura eelhindamine. Selgusetuks jääb, miks kavandatakse KSH läbiviimisel Natura eelhindamist korrata, kui KSH programmi faasis juba tuvastati ebasoodsa mõju esinemise võimalikkus. Vastavalt juhendmaterjalidele, millele on dokumendi lk 23 ka viidatud, tuleb juhul kui eelhindamine viitab ebasoodsa mõju võimalikkusele, viia läbi asjakohane hindamine.
5. Lk 27 väide „*Oluline kasutusaegne mõju taimestikule tuuleparkidel puudub*“ ei ole pädev, sest samas viidatud uuring on tehtud USA-s Texases ning selle kohandamine Eestile on küsitav. Küll võib nõustuda, et tuugenite mõju taimestikule ei ole tänaseks teada ja uuringuid napib. Lisaks tuleb teaduskirjastuse MDPI artiklitesse suhtuda sisukriitiliselt, sest tegu n-ö ärikontserniga, mis avaldab teaduse sildi all uuringuid, mille kvaliteet ei vasta teaduskriteeriumitele. Sirvides teaduskirjandust, jääb mujal tehtuist silma uuringuid, mis sunnivad ettevaatlikkusele, nt Hiinast Wang et al. (2023)³, kust ilmneb mõju mulla veerežiimile, mis mõjutab ka taimestikku. USA-st leiab uuringu⁴, kus täheldati, et tuugenist allatuult muutub taimestik ilmselt tuulekeeriste tõttu. USA-st on ka teada⁵, et tuuleparkidel on lokaalne kliimamõju – piirkond soojeneb, sellele reageerivad ka taimed, mõju on väiksem avamaastikel, suurem metsa ehitatud tuuleparkides.
6. Lk 28 on kirjutatud, et „*Kaudsemalt võib ehitustegevus avaldada mõju taimekooslustele läbi veerežiimi või valgustingimuste muutumise.*“ Samas tabel 3 sedastab, et paljudel puhkudel on mõju välistatud, mis läheb öelduga vastuollu. Ilmselt on siinkohal silmas peetud ehitusplatsi vahetut lokaalset mõju. Palume täpsustada.
7. Lk 28 on kirjutatud, et „*KSH I etapi aruande koostamiseks viiakse läbi esmane linnustiku uuring, mille eesmärgiks on esialgse analüüsi käigus selgunud potentsiaalselt sobilikel aladel täiendada olemasolevaid andmeid, hinnata antud piirkonnas oluliste kaitsealuste linnuliikide toitumisalasid, nende pesitsemist/rännet jne.*“ Juhime tähelepanu, et linnuliike ja võimalikke piirkondi on palju, usaldusväärsete andmete kogumist on täpset uuringuplaani teadmata võimatu hinnata. Ekspertidriühma väljatoomine programmi faasis on oluline, et oleks selge, kas vajalikud spetsialistid kõikide kaasnevate mõjude hindamiseks on kaasatud. Lk 40 tabelis 5 „*Ekspert konsulteerib vajadusel liigiekspertidega ja paikkonnas tegutsevate ornitoloogidega*“ ei ole piisavalt informatiivne, et hinnata linnustiku uuringute läbiviijate pädevust linnustiku uuringute tegemiseks.
8. Lk 28–29 on kirjutatud, et „*Huvipakkuval potentsiaalsel tuulepargi alal teostatakse külastused (punkt- ja juhuvaatlused, tuvastatakse kaitsealuste liikide pesitsusedukus) pesitsusperioodil varahommikustel aegadel.*“ Uuringu teostaja peab strateegilise hindamise programmis esitama uurijate nimed, et oleks võimalik hinnata uuringu

³ <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2022.159293>

⁴ Diffendorfer et al. (2022); DOI 10.1088/1748-9326/ac8da9

⁵ Yingzuo Qin et al. (2022), DOI 10.1088/1748-9326/ac49ba

- eelkvaliteeti. Selgusetuks jääb, mis on pesitsusedukuse hindamise eesmärk ehk mis sellest sõltub. Kui eesmärk on hinnata pikaajalist muutust, siis pelgalt asukohavaliku otsustamisel ei ole ühe aasta pesitsusedukus piisavalt informatiivne näitaja.
9. Lk 22 tuuakse välja, et eriplaneeringuala kattub u 90% ulatuses tsooniga 1, u 75% ulatuses tsooniga 2 ning 100% ulatuses tsooniga 3. Loogiline oleks, et väiksema ulatusega tsooni 1 katvus oleks väiksem kui suurema tsoon 2 oma. Palume üle vaadata.
  10. Leheküljel 18 märgitud Soosaare maardla plokk 12 on arvel aktiivse reservvaruna, keskmise paksusega 2,12 m, mistõttu ei saa 100% välistada, et tulevikus soovitakse seda kaevandama asuda. Eriplaneeringu ala paikneb ka kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal, mistõttu läheb soovitud tegevus vastuollu maapõueseaduse § 14 lõike 2¹ punktiga 1. Teised plokid 14 ja 29 on passiivse reservvaruna arvel ning nende kaevandamine on suure tõenäosusega välistatud. Kui aga nimetatud plokkide alal tehakse täiendav geoloogiline uuring ja taotletakse passiivse varu ümbernimetamist aktiivseks, siis võidakse siiski ka nende kaevandamiseks esitada taotlus. Palume hindamise käigus teemat analüüsida.
  11. Tabelis 6 on kaasatavateks märgitud mitmed ministeeriumid, mille nimetus on käesolevaks hetkeks muutunud. Palume kaasajastada.

Täiendavalt toome KSH programmi kohta välja tehnilised märkused, mille alusel palume programmi sõnastusi parandada:

1. Lk 5. *Samasisulisi taotlusi Põhja-Sakala Vallavalitsusele ettenähtud tähtajaks (24.12.2022) ei laekunud.* Silmas on vist peetud *teisi* samasisulisi.
2. Lk 17. Joonis 3, küla kirja pilt on kaardi legendis vale.
3. Lk 17. *Unakvere küla põhja osa jääb Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas (seisund: ohustatud) ja Siluri-Ordoviitsiumi Pärnu (seisund: ohustatud) põhjaveekogumite aladele ning lõuna osa jääb Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Devoni kihtide all Lääne-Eesti vesikonnas (seisund: hea), Kesk-Alam-Devoni põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas (seisund: ohustatud), Ordoviitsiumi-Kambriumi Tartu põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas (seisund: hea) ja Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas (seisund: hea) põhjaveekogumite aladele.* Pikk halva sõnastusega lause, käändelõpud ei ole paigas. Lisaks ei ole vajadust eesti keeles geoloogilisi ajastuid suurtähena kirjutada.
4. Lk 18. *Pinnavee ja põhjavee seisundi interaktiivne kaardi andmete kohaselt Unakvere küla vooluveekogumite koondseisund hea.* Peaks olema interaktiivse kaardi, lauses puudub öeldis.
5. Lk 18. *Potentsiaalsete tuulealale jääb kaks vooluveekogu (Soosaare kraav ja Käparumbi peakraav).* Kas tuulealal all on mõeldud tuuleparki? Kui nii, siis palun kasutada läbivalt sama terminoloogiat.
6. Lk 18. Joonis 4. Eriplaneeringu piir on kaardil raskesti jälgitav.
7. Lk 18. on viidatud joonis 55 – sellist joonist ei ole, palun parandada. Sama lk 19 (joonis 66) ja lk 31 (joonis 100).
8. Lk 23. *Natura 2000 on üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende ...* Linnud on samuti loomad.
9. Lk. 24 Joonis 9 allkirjas on kaks korda järjest sõna „Alus“.
10. Lk 29. *Potentsiaalselt kõrge väärtusega elupaikade olulisust täpsustatakse ühekordse transektloendusega käsi- ja automaatdetektoriga nahkhiirte jaoks sobilikel tuulevaiksetel öödel augustikuus pärast sigimisperioodi.* Kas august ongi käsitiivaliste loendamiseks parim aeg?

11. Lk 29. *KSH asukohavaliku etapi aruandes antakse kirjandusallikate põhjal ülevaade ka tuulegeneraatorite võimaliku mõju kohta mets- ja koduloomadele. Kas silmas on peetud kõiki loomi (imetajaid, putukaid, linnud, kahepaiksed, roomajad) või peetakse silmas ainult imetajaid?*
12. Lk 30. *Tuuleparkide puhul on küll kasutusetapis võimalik üheskoos nii põllumajanduslik kasutus kui ka energia tootmine, kuid ehitusaluse pinna arvelt toimub potentsiaalselt väärtusliku põllumajandusmaa pindala vähenemine ning killustumine. Märkus: elusloodust silmas pidades ei ole põllumaade killustumine probleem, sest suured põllud pigem pärsivad elurikkust, probleemiks on põllumaa killustumine põllumehele.*
13. Lk 33–34. Tabel 4. Sisult lühike, kuid paikneb kahel erineval lehel, mis halvendab arusaamist.
14. Lk 36. *Arvestades antud tuulepargi võimalikku ajalist rajamist, siis on vägagi tõenäoline selleks ajaks täielikult taaskasutatavate tuulikute olemasolu. Sisutühi väide, mis ei tugine faktidel.*

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Stella Miil 5694 9023 (looduskaitse)
stella.miil@keskkonnaamet.ee

Märt Öövel 5306 8315 (looduskaitse)
mart.oovel@keskkonnaamet.ee

Marko Mägi 57878730 (looduskasutus)
marko.magi@keskkonnaamet.ee

Marin Varblane 5692 7090 (maapõu)
marin.varblane@keskkonnaamet.ee

Ivo Ojamäe 5057438 (keskkonnakorraldus)
ivo.ojamae@keskkonnaamet.ee